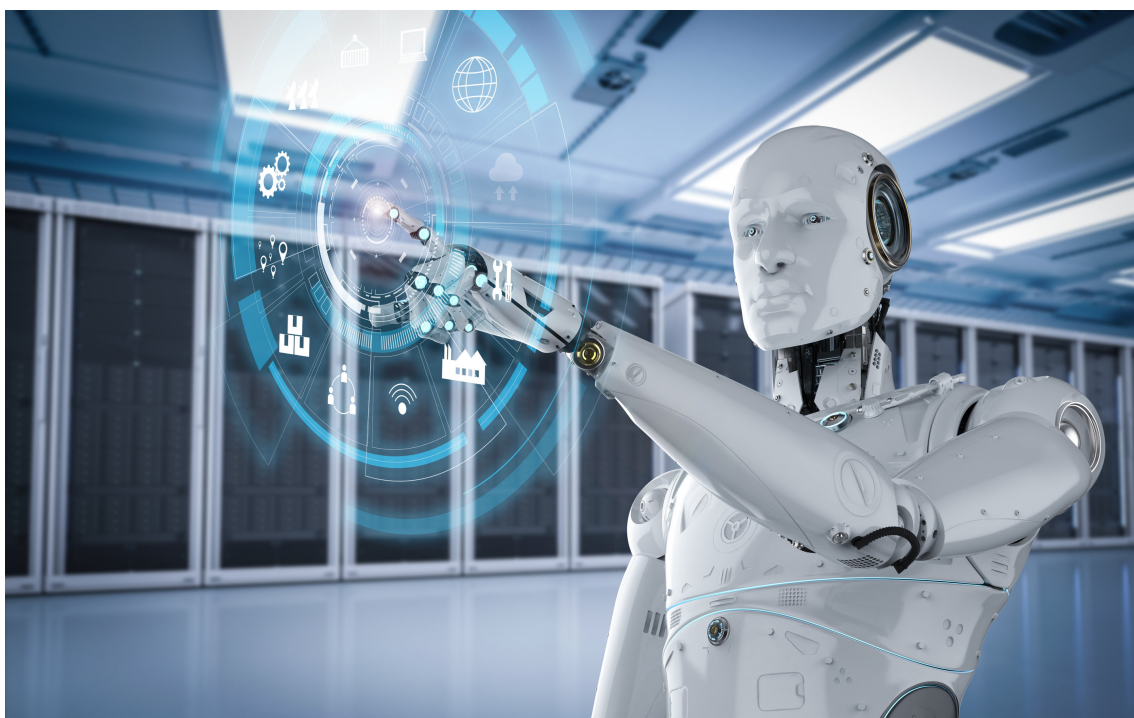

Teknologiai konpon litzake gure arazoak

Etorkizun hurbilean zer gauza gerta litezkeen, eta horretan adimen artifizialak zertan lagundu gaitzakeen izango dugu hizpide sekuentzia honetan.

Bertan ariketa hauek egin ditzakezu:

- Galderei erantzun, irratsaioa ondo ulertu duzula frogatzeko.
- Lexikoari dagokionez, hitz multzoak osatu.
- Transkripzioa osatu, *ahalerako adizkiak* erabiliz (etorkizuneko eta iraganeko denboretan).
- Ahalera aditz-modua zer funtziotarako erabiltzen den aztertu ondoren, esaldiak berridatzi.
- Aurreikuspenak egin etorkizun hurbilean zer gerta litekeen adierazteko.

1. Stephen Hawking-en iritzia

Intelligentzia artifizialari buruzko irratsaioa entzun behar duzu orain. Entzun audioa eta erantzun, labor idatziz, galderei.

1. Zer iritzi zeukan Stephen Hawking fisikariak adimen artifizialari buruz?

2. Zer tresnaz baliatzen da adimen artifiziala?

3. Adimen artifizialak 8 arlotan lagundu omen gaitzakete. Nola lagunduko digute? Osatu zer egingo duten arlo hauetan:

- eguraldi-

- hondamendi

- hiri elkartu eta

<https://labor.eus/rDyvV>

2. Konponbide eraginkorrenak

Segidan dituzu gaiarekin lotutako zenbait hitz-multzo (*izena+adjektiboak* gehienak, eta *aditzarekin* konbinatuz beste batzuk). Lotu elkarrekin konbinagarriak direnak.

1- aurrerapen

2- nekazaritza

3- hondamendi

4- gardentasun

5- hiri

6- hondamendira

7- salbatu

a) adimentsua

b) jasagarriak

c) planeta

d) teknologikoak

e) eraman

f) naturalak

g) digitala

Bururatzan zaizkizu beste konbinazio batzuk zerrendakoekin edo beste batzuekin. Egin esaldi batzuk hitz-multzo horiekin. Esaterako:

- *Faktore asko daude mundua hondamendira eraman dezaketena: berotze globala, esate baterako.*

3. Gure planeta salba lezake adimen artifizialak

Hemen daukazu audioko zati baten transkripzioa, baina ahalerazko aditz batzuk falta dira. Jarriko al duzu aditz bakoitza bere lekuan (aditz horiek iraganeko edo etorkizuneko forman daude).

KAZETARIA. Klima-aldaketa munduan eta gizateriaren etorkizunean eragin handiena **(1)** arazoa da. Eguneroko albisteak eta aurreikuspenak entzuten ditugu, normalean txarrak. Orain, berriz, zientzialari-talde batek uste du teknologiak **(2)** konponbidea. Juanjo San Miguel.

JUANJO SAN MIGUEL. 2015ean mundu guztiko 8.000 zientzialarik eskutitza idatzi zuten adimen artifizialaren arriskuez herritarrak ohartarazteko. Orduan zioten makinak, teknologia... arriskutsuak **(3)** eta gure espeziea bera hondamendira **(4)**. Stephen Hawking fisikariak iritzi hori zeukan; berak zioen adimen artifiziala izan litekeela giza arrazari **(5)** onena edo txarrena.

Orain, berriz, ikerlari- eta zientzialari-talde batek Ekonomia Mundu Foroan argitaratu duen idatzian dio adimen artifiziala bere tresna guztien bidez –big data, algoritmoak eta kode irekien garatzaileen bitartez– arazo larrienen konponbidea **(6)** eta, bide batez, planeta **(7)**. Horretarako, 8 arlotan lagundu gaitzakete aurrerapen teknologikoek.

Teknologia ondo erabilita, diote aditu hauek, gaur egun konponezinak diruditen arazoak **(8)**.

izan zitezkeela ()

bideratu litzake ()

izan lezakeen ()

eraman zezaketela ()

ekar lezakeela ()

gerta zekioken ()

salbatu lezakeela ()

izan litekeela ()

Zer eratako formak dira ahalerazko adizki horiek? Idatzi adiz-laguntzaile horiek dagokien gelaxkan. (Ahalerako aditzen taulak *Euskara Batuaren Eskuliburuko* eranskinean, *Aditz laguntzailea* ataleko 515. orrian dituzu).

	NOR	NOR-NORI	NOR-NORK	NOR-NORI-NORK
Erreala (Orain)				
Etorkizuneko (litekeena)	<i>liteke</i>			
Iraganeko (ezinezkoa)				

4. Kontuz kalkoekin

Nola esango zenuke euskaraz "¿Me puedes hacer un favor?"

Galdera horri erantzun ondoren, erreparatu ahalerari buruzko azalpen hauei.

1) Aurreko galderari erantzuterakoan, litekeena da tentatuta egotea "Egin diezadakezu/zeniezadake mesede bat?" esateko.

Kontua da euskaraz inguruko erdaretan baino gutxiago erabiltzen dela ahalera. Gaztelaniaz, esate baterako, mesedea eskatzerakoan agintera leuntzearren askotan ahalera erabiltzen da. Horrelako egoeretan euskaraz **geroaldia** erabili ohi du (edo baldintza-ondorioa); jarritako adibidean "Egingo al didazu mesede bat? / "Mesede bat egingo zenidake?" / "Mesede bat egingo bazenit..."

2) Beste batzuetan, egia izateko edo gertatzeko posibilitatea adierazten dute ahalerazko forma horiek (zentzu epistemikoa): "Egia izan daiteke", "Hori egiten baduzu, haserretu daiteke".

Horrelako kasuetan, euskaraz ahalera baino gehiago erabiltzen dira horrelako formak: **litekeena da, baliteke, ez litzateke harritzekoa...** Hortaz, aurreko adibide horietan, "Litekeena da egia izatea", "Hori egiten baduzu, ez litzateke harritzekoa haserretzea".

3) Ahalmena edo gaitasuna adierazteko bai, **ahalerazko formak** erabiltzen dira: "Bihar garaiz etor naiteke", "Saiatuz gero, gainditu zenezake azterketa"...

Azalpen horiek kontuan hartuta, nola berridatziko zenituzke ondorengo esaldiak?

1. Ireki diezadakezu atea?

Irekiko al didazu atea? Irekiko zenidake atea? Irekiko bazenit...

2. Egin zeniezadake fabore bat?

3. Galde diezaiokezu zure lagun horri nola egin behar den?

4. Benetan ari naiz, utzi niri, nik primeran egin ahal dut lan hori.

5. Utz zeniezaguke autoa asteburu honetan?

6. Gaur arratsaldean euria egin lezake.

7. Gaur bertan dimiti lezake Ekonomiako ministroak.

8. Martxa honetan Txina bihur liteke munduko 1. potentzia.

9. Altuna pilotaria oso ondo ari da jokatzeko, eta aurten ere txapela irabaz lezake.

10. Guk bakarrik ez baina zuk lagunduz gero, gaur bertan bukatu ahal izango genuke.

5. Ez nau kezkatzen etorkizun hurbilak

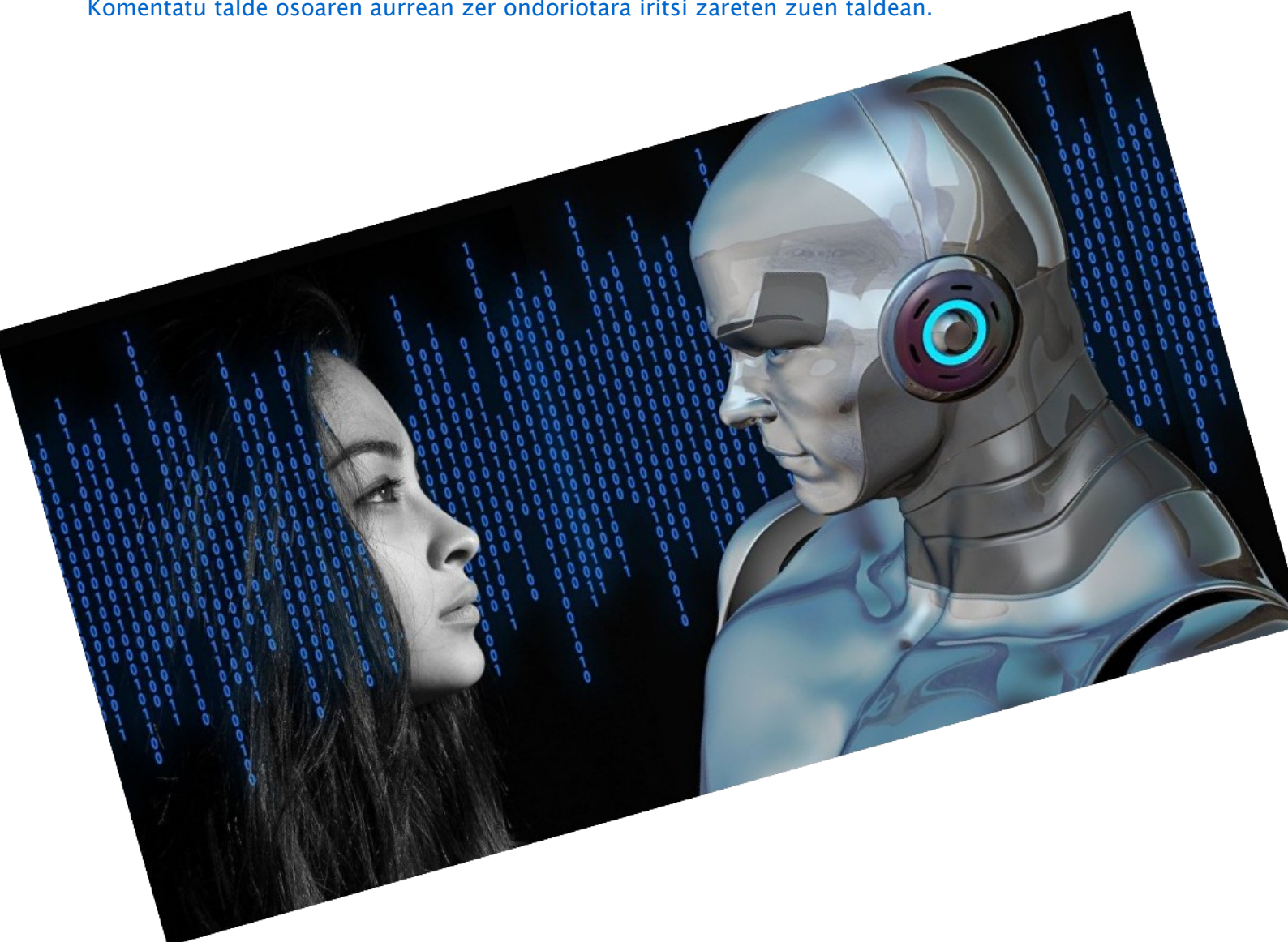
Nola aurreikusten duzu etorkizun hurbila?, nola irudikatzen duzu? Talde txikitara jarrita, egin aurreikuspenak alor hauetan:

- Eskoletan
- Lan-mundua: lanpostuak, eginkizunak...
- Ingurugiroa: eguraldia, kutsadura...
- ...

Esate baterako:

- *Litekeena da lanpostu mordo bat galtzea, baina uste dut berriak ere sortuko direla. Ni baikorra naiz.*
- *Nire ustez planeta salbatuko dugu: kontzientzia ekologikoa gero eta handiagoa dugunez, beste era batera joka genezake.*

Komentatu talde osoaren aurrean zer ondoriotara iritsi zareten zuen taldean.

ERANTZUNAK

1. Stephen Hawking-en iritzia

1. Zer iritzi zeukan Stephen Hawking fisikariak adimen artifizialari buruz?

Uste zuen adimen artifiziala gauzarik onena edo txarrena izan litekeela gizateriarentzat.

2. Zer tresnaz baliatzen da adimen artifiziala?

Big data, algoritmoak eta kode irekien garatzaileak.

3. Adimen artifizialak 8 arlotan lagundu omen gaitzakete. Nola lagunduko digute? Osatu zer egingo duten arlo hauetan:

- eguraldi-iragarpen zehatzagoak eginez
- hondamendi **naturalei erantzun hobeak emanez**
- hiri elkartu eta **jasangarriak eraikiz**

2. Konponbide eraginkorrenak

1- aurrerapen **teknologikoak**

2- nekazaritza **adimentsua**

3- hondamendi **naturalak**

4- gardentasun **digitala**

5- hiri **jasangarriak**

6- hondamendira **eraman**

7- salbatu **planeta**

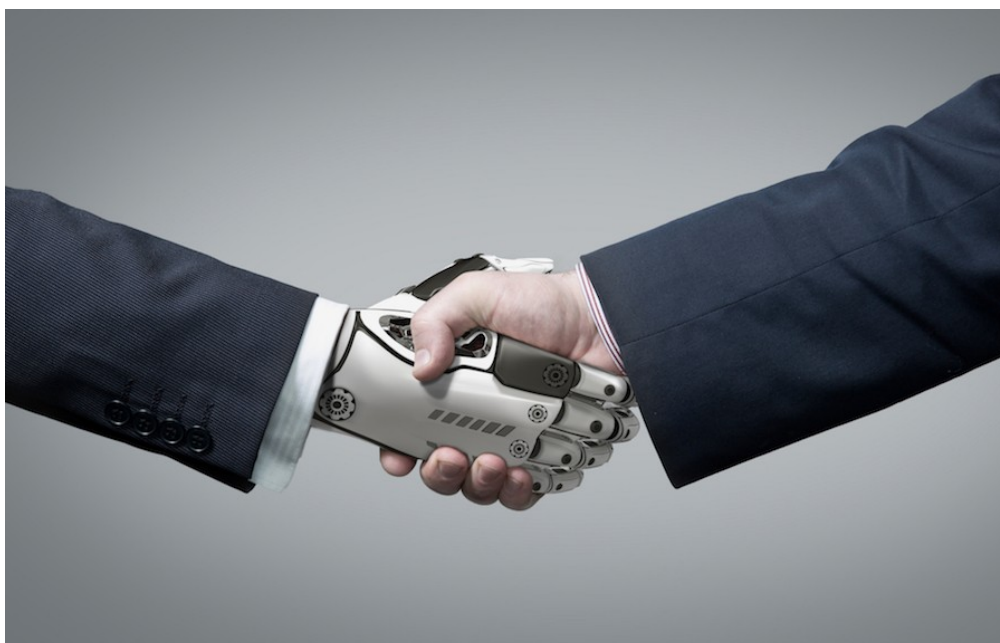
3. Gure planeta salba lezake adimen artifizialak

izan zitezkeela (3) bideratu litzake (8)
 izan lezakeen (1) eraman zezaketela (4)
 ekar lezakeela (2) gerta zekioken (5)
 salbatu lezakeela (7) izan litekeela (6)

	NOR	NOR-NORI	NOR-NORK
Erreal (Orain)			
Etorkizuneko (litekeena)	<i>liteke</i>		<i>lezakeen litzake</i>
Iraganeko (ezinezkoa)	<i>zitekeen</i>	<i>zekioken</i>	<i>zezaketela</i>

4. Kontuz kalkoekin

1. Irekiko didazu/zeniguke atea?...
2. Egingo al didazu fabore bat? / Fabore bat egingo bazenit...
3. Galdetuko diozu zure lagun horri nola egin behar den?
4. Benetan ari naiz, utzi niri, nik primeran egin dezaket lan hori
5. Utziko diguzu/zeniguke autoa asteburu honetan?
6. aur arratsaldean litekeena/baliteke euria egitea...
7. Litekeena/baliteke gaur bertan dimititzea Ekonomiako ministroak.
8. Martxa honetan litekeena/baliteke Txina bihurtzea munduko 1. potentzia
9. Altuna pilotaria oso ondo ari da jokatzan, eta ez da harritzekoa/baliteke aurten ere txapela irabaztea.
10. Guk bakarrik ez baina zuk lagunduz gero, gaur bertan buka genezake.

TRANSKRIPZIOA

KAZETARIA. Klima-aldaketa munduan eta gizateriaren etorkizunean eragin handiena izan lezakeen arazoa da. Eguneroko albisteak eta aurreikuspenak entzuten ditugu, normalean txarrak. Orain, berriz, zientzialari-talde batek uste du teknologiak ekar lezakeela konponbidea. Juanjo San Miguel.

JUANJO SAN MIGUEL. 2015ean mundu guztiko 8.000 zientzialarik eskutitza idatzi zuten adimen artifizialaren arriskuez herritarak ohartarazteko. Orduan zioten makinak, teknologia... arriskutsuak izan zitezkeela, eta gure espeziea bera hondamendira eraman zezaketela. Stephen Hawking fisikariak iritzi hori zeukan; berak zioen adimen artifiziala izan litekeela giza arrazari gerta zekiokkeen onena edo txarrena.

Orain, berriz, ikerlari- eta zientzialari-talde batek Ekonomia Mundu Foroan argitaratu duen idatzian dio adimen artifiziala bere tresna guztien bidez –big data, algoritmoak eta kode irekien garatzaileen bitartez– arazo larrienen konponbidea izan litekeela eta, bide batez, planeta salbatu lezakeela. Horretarako, 8 arlotan lagundu gaitzakete aurrerapen teknologikoek: auto elektriko eta autonomoen arloan, energia-sare berrietan, nekazaritza adimentsuaren bitartez, eguraldi-iragarpen zehatzagoak eginez, hondamendi naturalei erantzun hobeak emanez, hiri elkartu eta jasangarriak eraikiz, gardentasun digitala eta zientzia garatuz. Teknologia ondo erabilia, diote aditu hauek, gaur egun konponezinak diruditen arazoak bideratu litzake.